

ההצלחה בתורה - תלויה במידות טובות

איתא בגמ' (יומא עב, ב) אמר רבי יהושע בן לוי, מאי דכתיב 'וזאת התורה אשר שם משה!' זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה - נעשית לו סם מיתה, והיינו דאמר רבא, דאומן לה, סמא דחיי - אם הוא לומד כמו אומן, זה סם חיים, דלא אומן לה, סמא דמותא.

רש"י מסביר זכה - "ללמוד לשמה, ולקיימה". שאז נעשית לו סם חיים. ובהכרח צריך להסביר מהו לא זכה? לא סתם שהוא לומד שלא לשמה, שהרי אמרו חז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה - בא לשמה. אלא בהכרח הכוונה שלומד בשביל להתגאות ולקנטר. או להתכבד בקלון חבירו וכדו'. וכדאיתא בתוס' ישנים על אתר, ובתו' תענית (ז, א) אמנם, עיין בסידורו של מרן שה"ת הגר"ק שליט"א שמבאר למה בברכה"ת מבקשים והערב נא ומיד אח"כ ולומדי תורתך לשמה, דאיתא בזה"ק פי' פנחס 'אלין דמשתדלין בה לשמה נפיק לון מיא דאורייתא מתיקין', וכן בפיוט לשבועות 'ממתקים דברי אלוקים לאומרי אין כמוך באלוקים', וממשיך ומסיים והשייכות של מתיקות התורה ללמוד לשמה המציאות היא כך.

ובגמרא בשבת (פח, ב) כתוב למה נמשלו ד"ת כנגיד, לומר לך מה נגיד זה יש בו להמית ולהחיות אף דברי תורה יש בהם להמית ולהחיות. היינו דאמר רבא, למיימינין בה - סמא דחיי. למשמאילים בה - סמא דמותא. מסביר רש"י, "למיימינין - עסוקים בכל כחם וטרודים לדעת סודה כאדם המשתמש ביד ימינו שהיא עיקר".

והשאלה היא, מילא אם אני לומד שלא לשמה, וע"מ להתגאות ולקנטר - מובן שזה סמא דמיתא, אבל אם זה רק שלא עסוקים בכל כחם ולא ממש טרודים לדעת סודה, אז למה זה הופך לסם המוות, למה:??
בואו ונרד לעמקם של דברים:

רש"י על הפרשה מביא, ארץ בני עמו לקרא לו. ארץ בני עמו - של בלק, ואם תאמר מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על עובד כוכבים רשע? כדי שלא יהיה פתחון פה לעובדי כוכבים לומר, 'אילו היו לנו נביאים חזרנו למוטב, אז לכן העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם: שבתחילה היו גדורים בעריות, וזה נתן להם עצה להפקיר עצמן לזנות.

וידועה השאלה, וכן מביא מרן הרה"י, דעדיין קשה, למה הקב"ה העמיד להם נביא רשע ומושחת, הרי הוא יכל להעמיד להם אדם יותר טוב! ולמה הדבר דומה, יבואו ויגידו, אילו היה לנו משגיח כ"כ גבוה כמו ר' יחזקאל לוינשטיין היינו חוזרים בתשובה. והקב"ה יאמר, מה הבעיה, נתתי לכם את אחד מראשי המשכילים!... מה יש?... מה ההשוואה בכלל.

אלא התירוץ הוא אומר מרן הרה"י, **שכל המידות של האדם שטבועות בו, אם הוא לא עובד לתקן אותם - הם נשארים בחוזקם ותוקפם, ולא עוד, אלא הם האדם נתעלה יותר - גם הרע שבו מתפתח יותר.**

הם דיברו על שָׁקֶל. שיהיה נביא חכם, אבל מה זה נוגע בכלל לימדות. ברחוב, ובאוניברסיטה, מי שהוא פרופסור יותר גדול הוא מושחת יותר במדותיו... זה בכלל לא סתירה. ובבית המשפט העליון זה בודאי ככה... כל מי שהוא יותר תחתון במדותיו, הוא נמצא בבית המשפט העליון... זה דברים ידועים. אבל בתורה - זה לא ככה! החזון אי"ש באמונה ובטחון (ש"א אות ז) אומר שמי שאין בו אצילות הנפש ונועם המידות, חסר לו בקנין החכמה הנטועה הרגשות נעימות ביסוד החכמה. דהיינו שהיסוד בשביל להגיע לחכמה - זה המידות טובות.

הגויים אמרו לקב"ה, מה זה משנה, נכון, אנחנו לא עובדים על המידות, גוי לא מוכן להשתנות. במתן תורה, כשהקב"ה חיזר על כל העמים אם ברצונם לקבל את התורה, הגויים לא רצו, הם אמרו זה נגד הטבע שלנו, הם לא מוכנים להשתנות.

ולעומתם, עם ישראל אמרו נעשה ונשמע! אני מוכן להשתנות! אבל הגויים, להשתנות - הם לא מוכנים, אבל הם רוצים נביא, כי בשכל אפשר לדבר איתם... ואת זה הקב"ה הראה להם. בואו תראו מה קורה כשיש שכל בלי לעבוד על המידות, מקבלים רק תוצאה הפוכה, שמשמש עם הכלים הגדולים האלו לרעה והשחתה.

ונחזור לשאלה הראשונה: למה באמת אם לא עסוקים בתורה בכל הכח זה הופך לסמא דמותא?

כתוב בגר"א על הפסוק, "יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי", גשם - טבעו שהוא מצמיח את מה שנמצא באדמה, אם פירות - פירות, ואם ירקות - ירקות. וכשיש קוצים - יגדלו קוצים... מה שיש - הגשם מצמיח. ולזה נמשלה התורה. תורה - יש לה ענין של צמיחה! צדיק כתמר - ירצה, בחצרות אלוקינו - יפריחו! תורה מצמיחה מה שיש בלב. אדם שהוא בעל מידות טובות - התורה מגדלת ומרוממת את המידות שלו. אך אם חלילה יהי אדם בעל מידות רעות - אז כשהוא ילמד מידותיו הרעות יגדלו איתו יותר ויותר.

ולכן אם לא זכה נעשית לו סם המות, וידועים דברי החזון אי"ש בביאור "אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה" - שהוא שובר את כל המידות הרעות שלו, והולך נגד הטבע.

וזו כוונת רש"י בכל כחם! למיימינין בה - שעסוקים בתורה בכל כחם. שתהיו עמלים בתורה, כי זה מה ששובר את המידות הרעות. אבל אחד שלא משקיע ולא עושה את זה - אז הוא נשאר עם מידותיו הרעות והם גדלים ביחד איתו.

וזה מה שהקב"ה אומר להם, אם הוא לא מתקן את המידות - זה לא רק שהוא נשאר אותו רשע, אלא המידות הרעות גדלים איתו ביחד, והוא מתעלה ברשעו! ולכן הוא פרץ גדרו של עולם. אם אדם לא מוכן לשלוט במידותיו - הכל משתנה מן הקצה אל הקצה.

הפנימיות של יהודי וגוי

כל גוי בעצמותו הוא רע, וכל יהודי בעצמותו - הוא טוב.

הגמ' במנחות (נג, ב) אומרת, יבא טוב, ויתן טוב, מטוב, לטובים. יבא טוב - זה משה, שנאמר ותרא אותו כי טוב הוא. ויתן טוב - זו תורה, שנאמר, כי לקח טוב נתתי לכם. מטוב - זה הקב"ה, שנא' טוב ה' לכל. לטובים - זה כלל ישראל שנקראו טובים, שנא' הטיבה ה' לטובים.

עם ישראל - הוא טוב בעצם. גוי - הוא לא טוב בעצם, אין גוי טוב, הוא רע בעצמותו.

רבי ירוחם היה אומר, בזמנו, זה שיש גוי שהולך ברחוב ולא נותן סטירה ליהודי - זה בגלל שהוא עצלן!... למה לא לתת לו?... הרי אתה שונא אותו, הרי הלכה בידוע שעשו שונא לעקב, ומצד המדינה - לא יעכבו ממך. אדרבה... אלא מה, למה הוא לא סוטר ומכה אותו? כי הוא עצלן. כך אמר ר' ירוחם.

יש סיפור מבהיל שסיפר הג"ר מנחם צבי ברלין שליט"א. כתוב נאם הגבר ששם העין. ובתרגום, דשפיר חזי. אז הרבי מקוצק הסביר בזה, שלא שייך לתת נבואה לבלעם בעין שהוא רואה. כי לא יתנו לו לראות בען שרואה את מה שלא צריך לראות. ואם נותנים לו - בהכרח שזה בעין העיוורת.

הרב ברלין סיפר, שבעבר הוא היה גר בחיפה, (חמיו הרב קלופט היה פארה של העיר, הודה, והדרה) ושם סיפרה לו אשה אחת שעברה את השואה שהנאצים התעללו בהם בצורה אכזרית שאין לתאר!

פעם היא היתה עם ילד, ולפתע בא נאצי רשע מרושע ואכזרי והתחיל להתעלל בה. תראי, אני במלחמה אבדתי עין אחת והתקינו לי עין חילופית מזכוכית בצורה מקצועית. אם תדעי להגיד איפה העין הזכוכית שלי - את משוחררת. היא הסתכלה, והצביעה לכיוון עין אחת, זו הזכוכית! אמר לה - זה נכון, ואני אקיים את הבטחתך. רק תגיד לי, מאיפה ידעת? הרי עשה לי את זה הפרופסור הגדול והמומחה, ואדם רגיל לא יכול להבחין בזה. אז איך את יודעת?

אמרה לו, אני יגיד לך, הרי העיניים שלך בורקות משנאה ליהודים, וראיתי שבעין הזו - יש לך פחות שנאה, אז הבנתי שזו העין מזכוכית... (מובא בספר 'אוצרותיהם אמלא')

גוי הוא רע, גוי הוא מושחת! הוא יכול פה ושם לשחק אותה, אבל בעצם הוא רע. ואם הוא מקבל תורה - הוא נהיה מושחת הרבה יותר גדול. המידות הרעות שלו - גדלים איתו ביחד. וזה מה שאמר הקב"ה, לא יעזור להם כלום אם הם לא מוכנים לשנות את המידות הרעות שלהם. חכמה בגויים - תאמין, אבל תורה בגויים - אל תאמין. ולמה, **כי תורה באה רק עם מידות טובות.**

מרון הרה"י מביא (במקום אחר) אין לנו אדם בדורות האחרונים שידוע להכיר מה המושג של תורה וההתמדה בתורה, וכמה חמור הענין של ביטול תורה, כהגאון מוילנא.

ובכ זאת הגר"א במשלי (ד, יג) ובתחילת אבן שלמה כתב, עיקר חיות האדם זה להתחזק תמיד בשבירת המידות ואם לא - למה לו חיים?? אתם שומעים איזה לשון?!... ואם לא - למה לו חיים, מה זה למה לו חיים? שיישב וילמד! הרי הגר"א יודע מה זה תורה, תורת חיים! אך לא. אומר לך הגאון עיקר חיות האדם הוא להתחזק תמיד בשבירת המידות. אחרת - למה לו חיים.

"החזק במוסר אל תרף נצרה כי היא חייך" - מסביר הגר"א "אחוז את המוסר שהתחלת בו ותחזק את עצמך במוסר. אפילו לפי שעה אחת אל תרף עצמך מן המוסר, אלא אדרבה, תוסיף תמיד גדרים ומצוות על המוסר שלא תבא לידי רפיון.

כי הוא חייך - כי מה שהאדם חי הוא כדי לשבור את המדה שלא שבר עד הנה, לכן תמיד צריך להתחזק, ואם לא יתחזק, למה לו חיים."

אנחנו חושבים שהעיקר זה לימוד התורה, ועם מידות אפשר להסתדר בכל מקרה. אך הגר"א אומר לא ככה... עיקר מה שבראו בן אדם זה לשבור את המידות שלו ולהפוך את הגוף הגשמי למשהו אחר, ואז התר מצמיחה פרי הילולים את היגברא רבה! והצורבא מדרבנן. אך אם אתה לא הופך - התורה מגדלת את המידות הרעות שבה.

עכ"פ, גוי שילמד, אם תהיה לו זכות בתורה, לא רק שהוא יפסיד שלא יהי' לו מזה כלום, אלא הוא יגביר את המידות הרעות שלו והוא יוכל להגיע עד בלעם, בלעם שקיבל כ"כ הרבה תורה - זה שינה אותו עד שהגיע לפרוף גדרו של עולם.

תלמיד שאינו הגון - לא מלמדים

מספרים שהרב מבריסק זצ"ל היה מאד מקפיד לדעת מי התלמידים שבאים לשמוע את השיעור.

פעם אחת נכנס יהודי עם השקפות פסולות והרב לא אחז ממנו, אז הוא לא הסכים לומר שיעור. הוא גם לא אמר לאותו יהודי ללכת, בכדי שלא לגרום לו הלבנת פנים. ניגש אחד התלמידים ושאל אותו, מה הנפקא מינה שהוא כאן. מילא אם הרב היה הולך להגיד שיעור רק לאותו אדם, אני מבין שזה בעיה. אבל כאן הרב מדבר אלינו! לתלמידים! מה מפריע שהוא שומע גם כן?... אמר הרב, הרי כתוב בחז"ל על מי שמלמד תורה לאדם שאינו הגון שהוא כזורק אבן למרקוליס (שזה סוג של עבודה זרה). ולמה לא כתבו כאילו משליך יהלום בים?... אלא התירוץ הוא, יהלום בים לא נגרם לך נזק מלבד אובדן היהלום, אך זורק אבן למרקוליס - הוא עובד עבודה זרה! וזה חמור הרבה יותר.

ללמד לתלמיד שאינו הגון זה לא רק הפסד של המלמד, כי אם זה רק מצד הפסד - פה לא הפסדתי, כי למדתי תלמידים הגונים ודרך אגב הקשיב גם אדם שאינו הגון. מה איכפת לי... אבל פה זה כאילו זורק אבן למרקוליס! אתה נותן לו כעת כלים שאח"כ הוא ישתמש איתם לרעה! זה כאילו עובד עבודה זרה. כשיש תלמיד שאינו הגון - אז לא מלמדים בכלל.

וכתוב עוד פה יותר עמוק: הקב"ה אמר לבלעם לא תלך עמהם! ובלעם אומר לשרים, כי מאן ה' לתתי להלוך עמכם, אלא רק עם שרים יותר חשובים ממכם. לא רק שהוא אמר שזה לא מכבודו ללכת עם שרים פחותים, אלא הוא עוד שמע את זה מהקב"ה!... אדם שומע את מה שהוא רוצה לשמוע... הוא שומע דברים אחרים בכלל. הקב"ה אומר לו לא ללכת והוא מבין, בודאי ללכת! אבל עם כאלה?!... זה ביונות! צריך יותר נכבדים, עם מידות רעות - הכל נהפך.

גוי - מקלל, עביט של מי רגלים

החפץ חיים אמר פעם, למה בלק בקש מבלעם שיקלל את עם ישראל, היה עדיף שיבקש ממנו ברכה להצליח להילחם בהם! אך אצל גוי זה לא מספיק... לנצח במלחמה - זה עוד לא הסוף. אני רוצה שתקלל אותם... מרון שה"ת הגר"ח"ק שליט"א מספר, היה יהודי שבא לפעם לפני החזו"א וסיפר לו שהשכן שלו עושה לו צרות צרורות ורב איתו כל הזמן, אנא, שהרב יקלל אותו... החזו"א אמר לו, אני מברך אותך, אבל אני לא מקלל אותו. אנחנו לא מקללים יהודים!

בעיר פוניבז' היה פעם מאבק בין היהדות החרדית לבין המשכילים. והמשכילים עשו כרוז גדול ארוך לכל מי שיצביע ליהדות החרדית ולכל מי ששייך לצד שלהם שיהיה בארוך.

הדברים עשו רושם, והרבה יהודים נפלו פניהם והיו מדוכאים... הגיע הרב מפוניבז' בשבת ואמר, אני רב! אני לא יודע להגיד ארוכים... מצטער, לא למדו אותי מה זה, זה מלמדים אנשים אחרים... אני גם כהן, ואותי למדו לברך, ולא סתם לברך, אלא לברך באהבה! אני לא מתייחס

למשכילים, אני רק מברך את כל היהודים שיצביעו לרשימה של החרדים לדבר ה', שהקב"ה ימלא כל משאלות לבם לטובה! ואכן הם קיבלו את קולות הניצחון. **גוי הולך עם קללות. יהודי מברך, יהודי לא מקלל.**

בדעת זקנים מבעלי התוס' מביא, שהקב"ה שאל את בלעם, מי האנשים האלה עמך? ואמר לו, בלעם בן בעור שלח אלי. ורש"י מביא שהוא רצה ליכנס עמו בדברים בדרך כבוד, כמו אצל אדם הראשון שהקב"ה שאל איכה, ואצל קין, שהקב"ה שאל אי הבל אחיך, הבין בלעם, הקב"ה לא יודע את הכל... אז גם אני ימצא זמן שהקב"ה לא יידע מתי אני הולך לקלל ואז אני יקלל אותם.

במדרש כתוב על בלעם שהוא עביט של מי רגלים, ולמה מגדירים אותו ככה, נכון... הוא מדבר שטויות, אבל מה השייכות לעביט מי רגליים? רש"י מביא שבלעם אמר בלק בן צפור מלך מואב שלח אלי, במקום להגיד ה' אלקים אתה ידעת הוא משיב בגאווה הרבה מבקשים יש לי... אף על פי שאיני חשוב בעיניך, חשוב אני בעיני המלכים. ובמדרש כתוב שהוא נתגאה בזה. אמנם אתה לא מחשיב אותי, אבל המלכים כן מחשיבים אותי... זה בערך כמו שיעבור אחד ליד מרון שה"ת שליט"א, ור' חיים לא מחזיק ממנו, והוא יאמר לחבירו, בסדר... הוא לא מחזיק ממני, אבל העובד של המשאית זבל הוא חבר שלי טוב ואוחז ממני...

הגר"ח שמואלביץ סיפר, שהוא עבר ברחוב בית ישראל והיו שם שני יהודים שעבדו באוטו של הזבל. האחד היה תפקידו להביא את הפח ממקומו לאוטו, והשני היה בתוך האוטו והיתה לו את היזכות' ללחוץ על המנוף ולשפוך את תכולת הפח - ללוע המשאית... בקיצור, אותו אחד שהיה תורו להביא את הפח למשאית, כשהגר"ח שמואלביץ עבר הוא א"ל כבוד הרב! אל תראה את זה ככה... זה שבוע שבוע, נכון שכעת אני מביא את הפח, אבל שבוע הבא אני יהיה על האוטו והוא יביא את הפח אלי... זהו... עביט של מי רגלים. הקב"ה לא אוחז ממני אבל המלכים כן. רק אדם בדיוטא תחתונה - מגיע לכזה מצב.

יהודי יכול לעשות מאפס - מליונים!
מרון רה"י היה אומר, יש אנשים שיודעים להפוך עפר ליהלומים, ויש אנשים שלוקחים יהלומים ועושים אותם לעפר.

"מי מנה עפר יעקב", אין חשבון במצוות שהם מקיימים בעפר, לא תחרוש בשור ובחמור, לא תזרע כלאיים, אפר פרה, ועפר סוטה וכיוצא בהם. יהודי לוקח עפר, מה כבר אפשר לעשות עם עפר ואפר, מה? יש כחול אשר על שפת הים לרוב... והנה, כ"כ הרבה מצוות שעושים מעפר, נצח! הוא לוקח את הדבר הכי מבזוה ומעלה אותו לפסגות.

ומאידך גיסא, בלעם, בעל הרכוש הגדול, שיודע דעת עליון, היחידי שכתוב עליו שהוא כמשה, ולא קם בישראל כמשה עוד, אבל באוה"ע קם, ומנהו! בלעם. הוא לוקח את הרכוש הכי גדול, את המליונים בשביל מה? בשביל להשמיד עם שלם חף מפשע בכדי להרויח כבוד. ותוספות (ברכות ז, א) אומרים הרי זעמו של הקב"ה זה רגע, מה כבר אפשר להספיק?... ובתירוץ א' כתבו פל"ס. וכ"כ עוד ראשונים. על כלום, למחוק עם שלם. למה: כי אני ירויח כסף, כבוד, אני חי את עצמי, לא אכפת לי שכל העולם ימות, העיקר שאני חי! תראה איך הגוי לקח רכוש של מלארדים ועשה מזה עפר ואפר.

אומר הרה"י, כל אדם בידו הבחירה... אברהם אבינו התחיל מכלום ונהיה אברהם אבינו. ובלעם לקח את הכל ונהיה בלעם הרשע. בכוחו של כל אדם לעשות מאפס - מליונים!
כשהתחיל עידן הפלאפונים לפני בערך 20 שנה, היו פרסומות 'להפוך שעה אבודה לשעת עבודה'. היום, הכל מודים שהמצאות היא 'להפוך שעת עבודה לשעה אבודה'... היום אנשים לא זזים ולא מתקדמים ולא נוהגים, כל הזמן שקועים בפלאפונים... יכולים להפסיד על זה חיים, את הבית ואת המשפחה ואת הכל, רח"ל. מעטים המה האנשים שהפלאפון משמש אותם למטרה אחת בלבד, ללמוד חברותא בנסיעות, 'יובלכתך בדרך'.

יש ראש ישיבה אחד שאין לו פלאפון. ורק בנסיעה הוא לומד חברותא כל הדרך, חבל לו על הזמן. זה אדם שלוקח שעה אבודה והופך אותה לשעת עבודה באמת.

אבל לעומתו, וכך זה רוב ככל העולם, לוקחים שעות יקרות ומבזבזים אותם! זה לא יאומן איך שבדור הזה יש כ"כ הרבה מתנות, והמתנות הללו מורידות עד שאול תחתית. כל כמה שהטכנולוגיה מתפתחת - האדם נובל מכל הבחינות.

בדרך שאדם רוצה לילך - מוליכין אותו

הגמ' במכות (י, ב) אומרת, מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו. מן התורה דכתיב לא תלך עמהם, ואח"כ כתוב קום לך אתם. תוספות בסוטה מסביר, מה אהרן ומרים רצו ממשה רבינו ע"ה, הרי

כתוב שלשה דברים עשה משה מדעתו והסכימה דעתו לדעת המקום, ואחד מהדברים זה שהוא פרש מאשתו, והרי הם ידעו מזה, אז למה הם דברו עליו?

ומסביר תוספות, הם חשבו שהקב"ה הסכים איתו רק בגלל שהוא רצה ובדרך שאדם רוצה לילך - מוליכין אותו, והיתה עליו תביעה, כי אם זה על חשבון אשתך - לא היה לך לרצות כזה דבר, והם נענשו על כך.

בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו זה לטוב ולרע.

מרוך הרה"י זיע"א מביא את ר' אלחנן וסרמן בקונטרס דברי סופרים (סי' א', אות כ"ד) שהחטא של בלעם היה שהוא ידע שהרצון של הקב"ה זה לא ללכת אבל זה לא עניין אותו. בלעם רצה את עצמו. הוא רק יודע שאסור להסתבך עם החוק, דהיינו לעשות נגד הקב"ה, אך ברגע שהקב"ה אמר לו שהוא יכול ללכת - הוא מיד הלך אפילו שהקב"ה רוצה שהוא לא ילך. העיקר שהוא לא מסתבך עם החוק... הרי אדם נורמלי לא רוצה להסתבך עם מס הכנסה... (הרה"י סיפר על יהודי בשם הרה"י ד. מ. לוינשטיין שהוא היה אדם אמיתי ולא ידע בכלל מה זה שקר, פעם הוא התווכח עם הפקידים של מס הכנסה והוכיח להם שהם טעו והוא צריך לשלם הרבה יותר... אבל זה יוצא דופן...) מי רוצה לשלם למס הכנסה?... רק אין ברירה, מפחדים להסתבך עם החוק, אחרת נצטרך לשלם כפול... וזה היה בלעם, הוא עשה רק את מה שהוא רוצה, לא עניין אותו דברים אחרים, רק מה שהוא מנוע ע"פ ציווי ה' - אין לו ברירה... לא אוכל לעבור את פי ה' לעשות קטנה או גדולה, (וזה גם מעלה... לבן גם אחרי שהקב"ה דיבר אתו הוא אמר יש לאל ידי לעשות עמכם רע! מה נראה לכם, שאני לא יכול!...) אני יכול, רק שאלוקיכם אמר לי אתמול לא לדבר אתכם מטוב ועד רע, אז אני מוכן לוותר... ובלעם לכה"פ ידע שהוא לא יכול! לא אוכל לעבור את פי ה' אלוקי, זה דרגה של בלעם. אחרי הכל הוא יודע דעת עליו... ממשיך הרה"י ואומר, יש הרבה דברים שעל פי דין אני לא חייב, אבל זו הנהגה טובה וכיוצא ב"ב, רצון ה' שאני כן יעשה את זה, אז צריכים לעשות את רצון ה' אע"פ שאין על זה מצוה מפורשת.

בדרשות הרה"י כתוב על אברהם אבינו, שגם אם הוא לא היה מעלה את יצחק ע"ג המזבח הוא לא היה נענש כי הקב"ה אמר לו **קח נא** את בנך, אני מבקש ממך. אני לא מצווה אותך, אתה לא חייב, וממילא אם הוא לא היה מעלה אותו - הוא לא היה עובר עבירה ולא היה נענש. אבל את אברהם מעניין מה רצון ה', ממה הוא נהנה, אם הוא מבקש ממני - אני יעשה הכל עד הסוף!

וכ"א שיבחן את עצמו, ישנם דברים שאתה לא חייב לעשות אבל הקב"ה רוצה. האם מעניין אותך רק לא להסתבך עם החוק, או שאתה רוצה באמת לעשות לקב"ה נחת רוח? כתוב ויקח בלעם בבקר ויחבוש את אתונו, ומביא רש"י את הגמ' (סנהדרין קה, ב) מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה שחשב הוא בעצמו, אמר הקב"ה - רשע! כבר קדמך אברהם אביהם שנא' וישכם אברהם, ויחבוש את חמורו.

ומסביר הרה"י, שכתוב בגמ' בשבת (לג, ב) אחרי שיצאו רבי שמעון בר יוחאי ור' אלעזר מן המערה, כל מקום שנתן בו ר' אלעזר את עינו - מיד נשרף, בער"ש ראו יהודי זקן שרץ עם ב' חבילות הדסים, שאלו אתו למה אתה רץ? ענה לכבוד שבת!!! ושאלוהו למה לא מספיק לך אחד? וענה אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור. א"ל רשבי"י לבנו, תראה כמה חביבין מצוות על ישראל! ונתיישבה דעתו.

ממה הם נרגעו? יהודי עשה פה משהו מעבר למה שהוא חייב. בתחילה הם נזדעזעו, עוזבים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה. אמנם הם לא עברו עבירות, וקיימו את המצוות. אבל הם היו **עוסקים** בחיי שעה, איפה העסק שלי? בחיי שעה. אני גם מתפלל - כי חייבים, ומברך ברכות - כי חייבים, אבל העסק הוא בביזנעיס... אך כשראו יהודי רץ, למה לרוץ? אפשר ללכת בנחת. לכבוד שבת! וכי אפשר ללכת ברוגע!... לכבוד שבת - רצים!

(סבתי ע"ה היתה בת של הגי"ר יצחק בלאזר זצ"ל. וסיפרה לי שכשהיא היתה ילדה צעירה, אמא שלה ע"ה היתה מעירה אותה בשעה מוקדמת ביום שישי, והיא היתה רוצה להמשיך לישון... זה היה מאוד מוקדם. ואמרה לה אמא, אני לא מבינה איך בת ישראל מסוגלת לישון ולא לקום בבקר מוקדם, הרי עוד מעט זה שבת!!! איך מסוגלים להירדם?...) זה החביבות של המצוות. אני לא עושה רק מה שאני חייב, לרוץ לכבוד שבת, לקחת ב' חבילות הדסים, אברהם חובש בעצמו את האתון. ולמה? כי אני רוצה לעשות נחת רוח לקב"ה וזה לא משנה אם אני חייב או לא חייב.

אם בן אדם אומר, אני רוצה, אבל אני לא יכול... הוא שקרן. כי בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו והקב"ה יודע מה אתה באמת רוצה. בנימין רצה שתהיה שכינה בחלקו והיה מצטער על הדבר כל היום כולו,

למה הוא זכה? הגמ' ביומא (יב, א) אומרת שזכה להיות אושפזין לגבורה. ארון הקדש נפל בחלקו. הוא כ"כ רצה להיות דבוק בשכינה, וזכה לארון הקודש. וכן בתיה, כ"כ רצתה להגיע לתיבה - ונשתרבה ידה אמות הרבה. לפי גודל הרצון והתשוקה - כך מסייעין בידו.

הגי"ר ראובן קרלינשטיין זצ"ל מביא שבמהרש"א כתוב, שמהרצון נברא מלאך, שהמלאך הזה עוזר לו לגמור את הרצון שלו. בנפש החיים כתוב, ברגע שאדם מחליט לעשות מצוה - אז רוח קדושה וטהרה אופפת אותו ומרוממת אותו, והיא זו שנותנת לו את האפשרות לקיים את המצוה.

עכ"פ, הכל מתחיל עם הרצון. רבי חיים מואלוז'ין אומר, כשאדם פותח בבוקר את העיניים ואומר מודה אני, עליו לקבל ע"ע עול תורה, כי כפי כמה שהוא יקבל על עצמו את העול תורה - כך יסורו ממנו כל המפריעים במשך היום! [מובא בסוף סידור הגר"א].

ויאמר עשו בליבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי, הרצון האמיתי של עשו היה שאביו ימות והוא יוכל להרוג את יעקב, ועם זה - הוא איבד את הכל. מה שאדם רוצה באמת - עוזרים לו להגיע לזה.

על המשנה באבות (ב, ד) "עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו" - מסביר רבינו יונה כאשר האדם עושה רצון עצמו בחפץ ובתאוה - כן יעשה לו רצון הקב"ה, שלא יהיה לו רצון כי אם דבר שהוא לרצון לפני ה'.

אם אתה באמת תרצה - הקב"ה יברא לך שהרצון שלך יהיה מה שהוא רוצה.

הבריאה מאושרת להתכופף לתורה!

מרוך הרה"י כתוב ווארט עצום: בפרשה הקודמת בחטא של משה רבינו במי מריבה היה חיסרון בקידוש ה' בכך שהם לא דברו אל הסלע אלא הכו אותו.

והביא שכתוב בילקוט, הרי בפרשת בשלח כתוב **והכית** בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם, וכאן כתוב **ודברתם** אל הסלע ולא נאמר והכיתם. ולמה, כי כשהנער קטן - רבו מכהו ומלמדו, כיון שהגדיל - בדיבור הוא מייסרו, כך אמר הקב"ה למשה כשהיה סלע זה קטן - הכית אותו שנאמר והכית בצור, אבל עכשיו שנה עליו פרק אחד והוא מוציא מים מן הסלע. ותמה הרה"י, הרי זה פלא, לא שייך לומר על סלע שבהתחלה הוא היה צעיר ועכשיו הוא גדל...

אלא, אומר מרוך הרה"י, איזה קידוש ה' היה צריך להיות פה? להראות איך שהבריאה כפופה לתורה, כיון שהתורה היא יסוד העולם אז כל הבריאה כלולה בתורה וכפופה לתורה, משה רבינו שנצטוה מהקב"ה לשנות על הסלע פרק אחד, אם הוא היה לומד שם פרק אחד, הבריאה היתה כ"כ מאושרת לעשות רצונו, כי היא משועבדת לתורה וכיון שמשה רבינו **רוצה** שייצאו מים אז ברגע שמשה היה לומד פרק אחד - הבריאה היתה פורצת! מיד היו נשפכים כמה מים שאתה רוצה... הבריאה כל כך נהנית כשהיא שומעת דבר תורה מפני משה רבינו ע"ה, היא לא מסוגלת לעמוד במקום, ואם משה רבינו **רוצה** - היא נותנת לו מיד, ולמה? כי זה כח של תורה! זה הקידוש ה' הכי גדול בעולם.

ואנחנו רוצים להסביר עוד קצת: כתוב ברש"י למה נסמכה פרשת עמלק למשה ומריבה? לומר אני מזומן תמיד לכל צרכיכם ואתם אומרים היש ה' בקרבנו אם אין?! חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים לי ותדעו היכן אני. משל לאדם שהרכיב בנו על כתפיו ויצא לדרך, וכל מה שהבן היה רוצה היה מבקש מאביו והיה נותן לו, וכן בשניה, וכן בשלישית. פגעו באדם אחד, שואל אותו הילד, אולי אתה יודע איפה אבא שלי?... אמר לו אביו אינך יודע היכן אני?! השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו. כך הקב"ה אמר, אתם לא יודעים אם יש ה' בקרבכם או לא?! מיד ויבא עמלק.

ועוד אחז"ל שעמלק נלחם עמם ברפידים, כיון שרפו ידיהם מן התורה, מיד ויבא עמלק. בזמן שרפו ידיהם מן התורה אין להם את הכח והיכולת שהסלע יתן מים רק בזכות התורה, ולכן היה צריך לתת מכות. אבל פה, במי מריבה, הסלע רוצה לתת! וזה היה הקידוש ה' הכי גדול, להראות איך שאתה רק אומר, והסלע כבר קורא את הלב שלך... הוא רואה שאתה רוצה מים - הוא מיד נותן. ולמה? כי אתה יושב ולומד תורה, והיו רואים בזה את כח התורה ששולט על הבריאה. וכעת שהכה, אע"פ שזה גם נס כי אחרים לא יכולים להוציא ע"י הכאה, מכל מקום נחסר הקידוש ה' שהיה צריך להראות את כח התורה.

ונוסיף עוד: למה לילד קטן נותנים מכות ולגדול מספיק להסביר בדיבור? למשל, כשיש תרופה מרה, אדם גדול - מבין שזה לטובתו והוא בולע אותה, אך ילד קטן לא מבין, וזה מר לו, אין ברירה נותנים לו מכות עד שישתה.

אם משה מכה את הסלע - זאת אומרת שלסלע אין ברירה... אי אפשר

להתחיל עם משה רבינו, מה אפשר לעשות... אבל כשמדברים עם הסלע והיא נותנת - אתה רואה שזה הכיף של הבריאה... כמה היא מאושרת להיות כפופה לתורה! היא מחכה שתגיד לה, היא רק רוצה לשמוע את המשנה, אה! איך שהיא זורחת... ואיזה שפע היא נותנת. ואת זה הקב"ה רצה להראות לנו, ואת זה הפסדנו.

הן עם כלביא יקום

אני רוצה לומר כעת דבר נורא: הגאון ר' אייזיק שר, 'נסיד סלבדוקא' אמר, יש הרבה פעמים אדם שלא יודע למה, אבל כל המצוות רודפות אחריו... מצוות שאי אפשר לעשותן על ידי אחרים, פעם זה לבקר חולה, ופעם זה לסייע לאלמנה ויתומים, לעזור לנוקקים ולתמוך במסכנים... הוא צריך לקיים כ"כ הרבה מצוות ולא נשאר לו זמן ללמוד... מה הוא אשם? נו... מה הוא אומר על זה? הכל משמים...

אומר ר' אייזיק, אני יגיד לך איך זה התחיל... פעם אחת לא היה לו חשק ללמוד, (קורה לפעמים...) והרי להתבטל - אסור, אז הוא מחפש לקיים כל מיני מצוות שכרגע א"א לעשותן ע"י אחרים, וכשהוא מצא - אוהו... הוא מאושר כולו, גם לא צריך ללמוד, וגם ליהנות מעשיית מצוה... אומר ר' אייזיק, מי שבאמת רוצה להיות עסקן - יתנו לו! כעת יהיו לך תירוצים בלי סוף... אתה רק לא רוצה ביטול תורה, אז ידאגו לך לעסקנות כזו שתתירך את הביטול תורה שלך... אבל אם אתה רוצה באמת ללמוד ולהיות גדול בתורה - יתנו לך את זה. הכל תלוי ברצון שלך!

וממילא נבין: כתוב "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא", אומר רש"י, כשהן עומדין משנתן בבוקר - הם מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצוות, ללבוש טלית, לקרוא ק"ש, ולהניח תפילין. משהו מאיתנו יודע שהוא אריה!! שואל ר' ירוחם, אומרים לך אתה אריה! קום מוקדם! ויש כאלה שאומרים, לא לא לא... אני כבשה קטנה... אני לא רוצה להיות אריה, אין לי כח לקום... נורא!

הגאון ר' שלום שברון היה חולה מאד, ניסו להעיר אותו, אך לא היה שייד, כמה שניסו זה לא עזר. באה הבת שלו ואמרה, תעזבו... אני מעירה אותו תוך דקה!... היא נגשה אליו: אבא, עוד מעט עובר זמן קריאת שמע!!! והוא קפץ מהמיטה... הוא היה חולה מאד, וקודם לכן הוא לא היה מסוגל... אז איך באמת הוא יכל? הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, בכח הרצון - אפשר גם מעבר לטבע.

הגאון ר' משה שמואל שפירא אומר מה הם שני הדברים, כלביא יקום וכארי יתנשא? כאריא בגבורתא וכליתא מתנטלין, בתרגום ירושלמי יש פה שני דברים, אריה - בכח הרצון שלו להוכיח שהוא אריה - זה נותן לו כוחות הרבה יותר מהטבע שלו! גם אם בטבע שלו הוא לא יכול, אבל הוא צריך להוכיח שהוא אריה - אז הוא קם!

אדם פותח את העיניים בבוקר, הקב"ה יודע בדיוק מה הוא רוצה כעת... אם אתה רוצה תירוץ טוב למה אתה יכול להמשיך לישון - אז מיד בא התירוץ: 'אם אני יקום אני יהיה עייף כל הסדר'... קיבלת. בשבילך זו תרופת הרגעה. תמשיך לישון ולילה טוב... אך אם אתה באמת רוצה לקום - אז - אתה מקבל כחות ואתה קם. הכל תלוי בכח הרצון.

דבר נוסף, שמעתי פעם מהגאון ר' ניסן קפלן שליט"א, אם אתה רואה שתי אריות בשני הצדדים - זה סימן שעשרת הדברות באמצע. תסתכל טוב על הארון קודש בציור מלמעלה וגם בידון, הן עם כלביא יקום, אם אתה כנכס לחדר ורואה שכולם קמים בזמן כמו אריות - פה יש את עשרת הדברות!

הגאון ר' שמואל דוד וולקין מביא בשם החפץ חיים שבכל פי בלק אין פרשה פתוחה וסתומה, הכל נקרא בנשימה אחת. ולמה? כי פתוחה וסתומה עושים בשביל להתבונן, ולתת ריוח בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין כמש"כ רש"י בתחילת ויקרא. אך לבלעם לא היה זמן להתבונן. הוא ראה כ"כ הרבה, הקב"ה מדבר איתו, הוא רואה את הבזיונות שלו

עם האתון, האתון מדברת... אך הוא לא התבונן אפילו לרגע, הוא להוט לעשות את מה שהוא רוצה, אין פה פתוחה וסתומה.

אוצר השבת

מרוך רה"י זיע"א היה מרבה לדבר על האוצר שנקרא "שבת קדש". הלימוד הוא לימוד יותר רגוע, וכמו שיש הרבה שבין הזמנים לומדים הרבה יותר טוב מהזמן, ולמה? כי אף אחד לא לוחץ אותם. בשבת קדש יש גם זמן לישון, וגם שעות רבות ללמוד ברוגע ובמנוחת הנפש... מייעדיגי!

רבינו יונה (עה"ת פי ויקהל) אומר, הרי ביום רגיל אדם אוכל רק שתי סעודות (היום, כבר אוכלים כל יום שלש סעודות, ובאמת הגרבי"צ אבא שאול התפלא בעניין... ולמה בשבת תיקנו לאכול ג' סעודות? אומר רבינו יונה, כי אם תהיה רק סעודה אחת ביום, אז אנשים יאכלו בבוקר לשובע נפשם וימלאו כריסם במעדנים ואח"כ יהיו עייפים כל היום ולא יהיה להם כח ללמוד, לכן תיקנו סעודה שלישית, וכך יוכלו בבוקר לאכול פחות ויהיה כח ללמוד, וכשהיו רעבים יאכלו סעודה שלישית.

איזה אוצרות יש בשבת! כמה אפשר להשיג משבת. גם מנוחת הנפש, גם מרגוע לנפש, גם חזרות, מה לא... ושבת היא מקור הברכה. הרה"י היה מזוהר לא לגעת בלימוד של שבת.

ומה אנחנו עושים עם זה?... כמו בלעם, יודע דעת עליון, והורדנו את זה על דברים של מה בכך. וכ"א יעשה את החשבון נפש של עצמו.

לחשוב רק רגע, יש כאלו שעושים מעפר - נצח, ויש כאלו שעושים מיודע דעת עליון - עפר. זה הולך איתנו לאורך כל הדרך.

התלמידים - מלמדים על הרב

כתוב כל מי שיש בו ג' מידות הללו, הוא מתלמידיו של אברהם אבינו, וג' מידות אחרות - הוא מתלמידיו של בלעם הרשע. ולא נרחיב בזה כעת. אך הרביה ר' מאיר חדש היה אומר, יש שני בחורים, שניהם באותה ישיבה על אותו ספסל אפילו, וגם לומדים בחברותא, אבל כל אחד משתייך לישיבה אחרת, זה לאברהם וזה לבלעם...

וכל אחד הברירה בידו להחליט לאיזו ישיבה ברצונו ללכת, לא זורקים אותו...

סיפר הגאון ר' שמואל בירנבוים, על המשגיח ר' ירוחם, שפעם הוא נפגש עם אחד חילוני מלומד, ודיבר נגד פילוסוף גדול ואפיקורס. שאל אותו החילוני, אתה ראית פעם את הספר שלו? לא. אז למה לדבר נגדו, אולי הוא כן כותב טוב? אמר לו ר' ירוחם אני רואה לפי התלמידים שהוא מעמיד מי הוא באמת. כ"א לפי הנהגותיו רואים מי הרבי שלו אברהם אבינו או ח"ו בלעם.

(דרך אגב סיפר פעם רבי שלמה הופמן על חכמתו של רבו ר' אייזיק שר. היתה לו מגירה סגורה שהוא לא הרשה לאף א' לפתחה. פעם הוא נסע מביתו, ו'כביכול' הוא שכח לסגור את המגירה. ור' שלמה הופמן שהסתובב בבית - לא יכל להתאפק, הוא פתח וראה את הספרים של הרב קוק. אחרי תקופה, באו לר' אייזיק אנשים ור' אייזיק דיבר איתם נגד הספרים של הרב קוק, התריס אחד כנגדו, וכי הרב ראה את הספרים האלו פעם? אז בשביל מה הרב מדבר?... אז ר' אייזיק מיד קרא לתלמידו, שלמה, בא הנה! אני מסתכל בספרים של הרב קוק או לא?...) עכ"פ, כשמסתכלים על התלמידים יכולים להבחין מיד, מי לומד מוסר, עובד על המידות שלו ומי לא.

הרי עיקר חיות האדם היא בשביל לשבור את מידותיו. ואם לא - למה לו חיים... וכשבן אדם שובר את מידותיו - התורה מקדשת אותו ומטהרת אותו, ואז הוא משכיל לנצל את העושר הגדול של יודע דעת עליון, והוא זוכה באמת לכל טוב, בזה ובבא!

לעי"נ

אאמו"ר - משכיל אל דל ומציב גבול אלמנה וידו פרוסה להציל ילדי ישראל משבי המסיון הרב ר' שלמה בהגרח"י מישקובסקי זצ"ל נלבי"ע י"ג תמוז תשמ"ט

תנצב"ה

לזכות ולהצלחת

החתן הבה"ח ישראל מאיר שניידר שיחי לרגל אירוסיו בשעטו"מ יה"ר שיזכה לבנות בית נאמן בישראל על אדני התורה והיראה

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגיליון במייל: 4166058@gmail.com